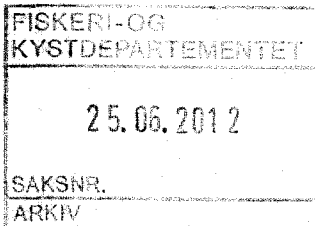

KLIMA- OG
FORURENSNINGS-
DIREKTORATET

Fiskeri- og kystdepartementet
Postboks 8118, Dep
0032 Oslo

Klima- og forurensningsdirektoratet
Postboks 8100 Dep, 0032 Oslo
Besøksadresse: Strømsveien 96

Telefon: 22 57 34 00
Telefaks: 22 67 67 06
E-post: postmottak@klif.no
Internett: www.klif.no

Dato: 20.06.2012
Vår ref.: 2009/1045 008
Deres ref.: 201100701- /OJL
Saksbehandler: Hilde Skarra, telefon: 22573645
offl. § 15 tredje ledd

Svar på bestilling av faglige vurderinger til spørsmålet om kapasitetsvekst i lakse- og ørretoppdrettsnæringen i 2012

Akvakultur påvirker vannmiljøet i form av utslipp av næringssalter og organisk materiale. Dersom det åpnes for en kapasitetsøkning mener vi det kan vurderes i de områder som er karakterisert som "ingen risiko" etter vannforskriften.

Arbeidet med risikovurdering etter vannforskriften skal være ferdig 1. juli 2012, og Klif mener en vurdering av hvilke områder som kan tåle økt belastning må baseres på resultatene av dette arbeidet.

Vi viser til brev datert 14. mai fra Fiskeri- og Kystdepartementet om bestilling av faglig vurdering i forbindelse med spørsmålet om kapasitetsvekst i lakse- og ørretoppdrettsnæringen og brev av 21. mai fra Miljøverndepartementet om samme sak. Departementet ber om uttalelse innenfor vårt kompetanseområde.

Vi er bedt om å gi en uttalelse i forhold til status og trender med hensyn på vannkvalitet. I oppdraget står det videre at vi skal gi en beskrivelse av mulige konsekvenser av kapasitetsøkning, med utgangspunkt i en økning av produksjonskapasiteten på mellom 3 og 10 %, gitt på egnet geografisk nivå ut fra hensynet til eutrofiering.

Innledning

Oppdrettsnæringen har hatt en betydelig vekst de siste ti årene, og dette har ført til økte utslipp av næringssalter og organisk materiale. De største menneskeskapte utslippene av næringssalter fra Lindesnes til grensa til Russland kommer i dag fra fiskeoppdrett. Utslipp av næringssalt og organisk materiale er mer eller mindre direkte koblet til størrelse på produksjonen. Dersom utslippene blir for store i forhold til lokalitetens

bæreevne vil det føre til redusert miljøkvalitet, og være i strid med regjeringens mål om miljømessig bærekraftig havbruksnæring.

Utlekking av kobber fra impregnerte nøter og utslipp av legemidler er også med på å påvirke vannmiljøet på lokaliteten negativt.

Fylkesmannen er myndighet etter forurensningsloven på akvakulturområdet og behandler søknader om utslippstillatelse. Dersom det blir bestemt å øke kapasiteten forutsetter vi at Fylkesmannen får søknader til vurdering på vanlig måte for hver enkelt lokalitet.

Nedenfor følger en kort gjennomgang av rapporter og undersøkelser som vi anser som relevante som utgangspunkt for vår vurdering.

Miljøovervåkning

Ettersom det ikke ligger til rette for å stille renskrav fra utslipp fra akvakulturanlegg i sjø må utslippene reguleres på annen måte, og oppdretterne er derfor pålagt gjennom akvakulturregelverket å gjennomføre regelmessig miljøundersøkelser av bunnen under anlegget. Utviklingen i oppdrettsnæringen med både større anlegg, klynger av anlegg og flytting til mer eksponerte og dypere lokaliteter gjør at behovet for grundigere miljøundersøkelser har økt. Miljøundersøkelser må derfor i større grad enn i dag tilpasses størrelse på utslipp, bunn- og strømforhold for å kunne gjøre en vurdering av vannkvaliteten og den organiske belastningen på resipienten og utviklingen over tid.

Kystovervåkning og sukkertareprogram

Kystovervåkningsprogrammet i regi av Klif har pågått siden 1990 og bidrar til å gi oversikt over miljøtilstanden med hensyn til næringssalter og effekter av disse. Programmet gir en årlig oversikt over status for miljøtilstanden i vannmassene og i organismesamfunnene, men dekker kun ytre kystområder på strekningen fra svenskegrensen til fylkesgrensen Hordaland – Sogn og Fjordane med hovedprioritet på Skagerrakkysten. Det sier derfor lite om miljøtilstanden der mesteparten av all oppdrettsvirksomhet foregår, lenger nordover og i de indre kystområder med fjordsystemene.

Kystovervåkningsprogrammet ledet til at det i 2004 ble satt igang en bredere kartlegging i henhold til utbredelse av sukkertareskog på Skagerrakkysten og videre igangsetting av Sukkertareprosjektet. Det er dokumentert at sukkertarebestanden er redusert i gjennomsnitt med 40 % på Vestlandet, og årsakene er blitt koblet mot utslipp av næringssalter, temperatur og nedslamming. Sukkertareovervåkingen foregår i dag fra Ytre Oslofjord til Stavanger, og dekker derfor også i mindre grad områder med stor oppdrettsaktivitet.

Risikovurdering – miljøvirkning av norsk fiskeoppdrett

I risikorapporten til Havforskningsinstituttet fra 2011 er det gjort en vurdering av dagens tilstand og sannsynlighet for eutrofiering på fylkesnivå. HI konkluderte med lav sannsynlighet for negative miljøeffekter i form av eutrofiering og overbelastning på regionalt nivå, med det forbehold at vurderingene er basert på et mindre antall undersøkelser og modellberegninger.

HI mener det er behov for mer kunnskap om påvirkninger på bunnfauna og makroalgevegetasjon gjennom bedre overvåkning i overgangssonen mellom lokalitet og "regional sone", for å kunne gi et godt nok bilde av situasjonen.

Samtidig legger HI til at etter hvert som miljøtilstanden i vannområdene blir vurdert som en del av arbeidet med gjennomføringen av vannforskriften, vil dette gi oss mer kunnskap.

Riksrevisjonens rapport

Riksrevisjonen la frem sin undersøkelse av havbruksnæringen i sin rapport 6. mars 2012. Det ble gjennom denne vurdert i hvilken grad statusen og utviklingen i havbruksnæringen har vært i tråd med det nasjonale målet om å være bærekraftig og miljøtilpasset, og om myndighetenes oppfølging har vært tilstrekkelig. Riksrevisjonen fant flere svakheter ved forvaltningssystemet, bl.a. ble det pekt på at flere av miljøutfordringene næringen står overfor skyldes at den samlede belastningen er for stor og at dette ikke blir tatt hensyn til i dagens tillatelsessystem.

På forurensningsområdet vises det til at miljøundersøkelsene ikke er tilpasset dagens store anlegg og at anleggene i større grad er plassert i sjøområder med hardbunn mens undersøkelsene er innrettet for bløtbunn. Derfor er det også en risiko for at fremstillingen av resultater totalt sett er misvisende. Rapporten legger også til at det er kunnskapsmangel om regionale effekter av utslipp fra akvakultur, og at denne kunnskapsmangelen fører til ulike oppfatninger mellom fagmiljøer og etater om betydningen av utslippene.

Eutrofirapporten

Blant annet som følge av faglige uenigheter om i hvilken grad utslipp av næringssalter fra oppdrettsnæringen er ansvarlig for og hvilken innvirkning dette har på eutrofisituasjonen, ble det i 2009 oppnevnt en ekspertgruppe som skulle vurdere eutrofisituasjonen langs norskekysten. Utvalget la frem sin rapport 2. desember 2011 og konklusjonen var at utslipp av næringssalter og organisk materiale fra fiskeoppdrett generelt sett utgjør et lite miljøproblem i Norge.

Samtidig ble det slått fast at lokale effekter ikke kan utelukkes, for eksempel når anlegg ligger svært nær land, og/eller i nærheten av bakevjer hvor vannmasser kan bli liggende over lengre tid.

Vi mener rapporten er mangelfull ved at den ikke har brukt den helhetlige tilnærmingen i vurdering av eutrofitilstand som legges til grunn i OSPARs kriteriesystem og klassifiseringssystemet etter vannforskriften, og som all miljøovervåkning skal forholde seg til. Utvalget har kun benyttet enkeltparametere som næringssalter og klorofyllmålinger i øvre del av vannsøylen som grunnlag for sine vurderinger, og har ikke tatt hensyn til påvirkninger på bløtbunn og dypere hardbunn.

Vannforskriften

Vannforskriften stiller krav til en helhetlig vannforvaltning, hvor den samlede belastningen på vannforekomsten må sees i sammenheng. Målet er at tilstanden til alt overflatevann skal ha minst god økologisk og kjemisk tilstand, og føringene i regelverket innebærer at alle involverte skal arbeide ut fra et felles fastsatt mål om godt vannmiljø. God økologisk og kjemisk tilstand skal sikre levedyktige bestander av alle viktige grupper av organismer, og sørge for opprettholdelse av vannets økosystem.

Alle vesentlige påvirkninger fra både eksisterende og forventede aktiviteter skal identifiseres. Det skal avklares hvilke påvirkninger som dominerer og regnes som vesentlige, og miljøvirkningene av disse skal vurderes (risikovurdering).

Alle vannforekomster skal karakteriseres og risikovurderes. Karakteriseringen skal si noe om forventninger til miljøtilstand frem i tid basert på kunnskaper om dagens belastning og gir et uttrykk for om vannforekomsten kan ha nedsatt tåleevne for ytterligere belastning. Dette skal danne grunnlag for ansvarlige tiltakshavere og sektormyndigheter for å forbedre eller gjenopprette tilstanden der det er nødvendig.

Det er Fylkesmannen som skal legge inn alle data i Vann-nett (som er verktøyet vannforvaltningen skal bruke for oppfølgingen av vannforskriften) knyttet til risikovurderingen og karakteriseringen. Arbeidet skal være ferdig til 1. juli 2012.

Videre skal det innen utgangen av 2012 utarbeides forslag til regionale tiltaksrettede overvåkningsprogram, basert på resultatene fra risikovurderingen til den enkelte vannforekomst, som vil bidra til økt kunnskapsgrunnlag for klassifiseringen.

En oversikt over de overordnede prosessene knyttet til arbeidet med oppfølging av vannforskriften med tilhørende tidsfrister er lagt ved.

Konklusjon

Inntil vi har tilstrekkelig med overvåkningsdata for å kunne bestemme miljøtilstanden i alle kystvannforekomster mener vi at risikovurderingen etter vannforskriften gir det beste grunnlaget for en vurdering av status med hensyn til vannkvalitet og bunnforhold. Dersom det åpnes for en kapasitetsøkning i lakse- og ørretoppdrettsnæringen kan det vurderes i områdene som er karakterisert som "ingen risiko" for ikke å nå miljømålet etter vannforskriften.

Vi kan være behjelpelige med å hente ut oppdaterte kart fra vann-nett når fylkene er ferdige med dette arbeidet.

Med hilsen

Bjørn Bjørnstad
avdelingsdirektør

Gunhild Dalaker Tuseth
seksjonsleder

Vedlegg:

Fremdriftsplan for helhetlig vannforvaltning

Kopi til:

Miljøverndepartementet
Direktoratet for naturforvaltning